

ville opettajille. Toisessa osassa oman artikkelinsa saavat lisäksi projektioppimiseen läheisesti kytkeytyvien digitaalisten välineiden käyttö sekä kysymykset arvioinnista osana projektioppimisen jaksoja. Digitaalisten välineiden käyttöä perkaava artikkeli sisältää kontekstualisoinnin lisäksi paljon käytännöllisiä vinkejä erilaisista oppiainekohtaisista ohjelmistoista ja digitaalisista alustoista. Arviointiin liittyvän artikkelin kohdalla taas huomionarvoista on se, ettei projektioppimisen yhteydessä arviointia lähestytä vain opiskeluprosessin aikana tai lopputulemana omaksutun tiedon mittaamisena, vaan sen ymmärretään kietoutuvan osaksi oppimisen prosessia itseään.

Teoksen kolmas osio syventää projektioppimisen näkökulmaa nostamalla esiin oppimistilanteissa ja oppimisprosessissa vaikuttavaa sosioemotionaalaisia voimia sekä esittelemällä motivaatioon liittyviä tutkimustuloksia. Osio on kokonaisuudessaan tärkeä muistutus siitä, ettei opiskelussa ja oppimisessa ole koskaan kyse suoraviisesta tiedollisesta prosessista, vaan oppimistilanteissa vaikuttaa aina monenlaisia affektiivisia voimia.

Kustantajan esittelyn mukaan kirja on tarkoitettu kaikille opetuksen uudistamisesta kiinnostuneille tutkijoille ja opettajille, mutta erityisenä kohdeyleisönä ovat luonnontieteiden opettajaksi opiskelevat. Tämä kohdenus näkyy kirjan selkeässä rakenteessa sekä kautta linjan lukijaystävällisessä ja havainnollisessa otteessa. Kokonaisuutena teos tekee, mitä lupaakin: tarjoaa oivallisen apuvälineen luonnontieteen opetuksen kehittämiseen käytännössä. Maantieteen oppiaineiden näkökulmasta harmillista tietenkäin on, että teos liikkuu yksinomaan fysiikan, kemian ja biologian maailmoissa, ja että maantiede kokonaisuutena rajautuu huomion ulkopuolelle. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, ettei teos olisi tutustumisen väärti myös maantieteilijälle, koska projektioppimisen näkökulmista riittää ammennettavaa valitua esimerkkitapauksia laajemmin.

Ulkopuolelle rajautumisen äärellä maantieteilijän on kuitenkin hyvä hetken viivähtää, koska huomio peilaa valitettavan hyvin sitä mollivoittoista keskustelua, jota esimerkiksi *Terrassa* on viime aikoina käyty maantieteen

tieteenalan näkyvyydestä ja asemasta. Surkuttelun ja kritisoimisen sijaan huomio kannattaa kuitenkin suunnata ennen kaikkea rakentavaan itsepohdiskeluun, koska käsillä oleva teos, kuten moni muukin viimeaikainen kouluun ja oppimiseen liittyvä puheenvuoro, kehystää omaa pedagogista näkökulmaansa tuomalla esiin juuri niitä viiheläisiä haasteita, joiden kompleksisuuden, kytköksellisyyden ja laaja-alaisuuden tarkastelussa maantieteilijät kokevat oman tieteenalansa olevan vahvimmillaan. Mitä maantieteilijöiden siis pitäisi tehdä toisin, jotta maantieteen näkökulma kuuluisi ja näkyisi vahvemmin?

Teoksen parasta antia on sen tapa esitellä projektioppimista erilaisilla havainnollisuuden tasoilla liikkuen. Tämä antaa lukijalle tilaa pohtia ja soveltaa lukemaansa omista näkökulmistaan käsin, joka taas inspiroi kehittämään ja kokeilemaan uusia menetelmiä. Tässä yhteydessä voi erityisellä ilolla tervehtiä tapaa, jolla kirjoittajat suhtautuvat projektioppimisen mahdollisuuksiin. Kuvatessaan opetuksen kehittämisen haasteellisuutta ja toisaalta mahdollisuuksia teoksessa todetaan suoraan, että ”myös projektioppiminen todennäköisesti osoittautuu jollain tavalla ongelmalliseksi” (s. 43) Luen tämän huomion rehellisyydeksi ja tilan tekemiseksi sen edessä, että oppiminen on monimutkainen ilmiökenttä, jonka äärellä mikään näkökulma tai menetelmä, tai varsinkaan pyrkimys yksioikeisen mekanistiseen soveltamiseen, ei ole riittävä tai kaikenkattava. On myös hyvä muistaa, etteivät tieto ja tietäminen, eikä samalla oppiminen, tapahdu maailmasta tai toiminnasta irrallaan, vaan siihen kytkeytyen – siis maantieteellisen prosessina. Menetelmäkysymyksiin yhteydessä onkin aina syytä käydä kriittistä yhteiskunnallis-maantieteellistä pohdintaa siitä, mitä oppiminen oikeastaan on ja minkälaista maailmaa ja ihmisyyttä näin ollen olemme tavoittelemassa. Ja kukapa näitä näkökulmia nostaisi esiin, elleivät maantieteilijät itse.

LAURI JÄNTTI

*Geotieteiden ja maantieteen osasto,
Helsingin yliopisto*

Maasta ja sen eri ulottuvuuksista

HYÖTYLÄINEN, MIKA & BEAUREGARD, ROBERT (2022; toim.) *The political economy of land: rent, financialization and resistance*, 265 s. Routledge, Lontoo.

Mika Hyötyläisen ja Robert Beauregardin toimittama *The political economy of land* on oodi edesmenneen professori Anne Hailan kontribuutiolle maahan ja maalaan liittyvään poliittis-ekonomiseen diskurssiin. Tämä ilmenee sekä omistuskirjoituksena että eri kirjoittajien teksteissä vilistävinä viiteinä Hailan artikkeleihin. Kriittisestä perspektiivistä kirjoitettu kokoomateos luo kuvan moniulotteisesta globaalista kehityksestä hyödyntämällä tapauskohtaisia tutkimuksia aina Aasiasta Ame-

riikkaan – poiketen välillä myös Suomessa. Hyötyläisen ja Beauregardin yhdessä kirjoittaman johdantokappaleen mukaan teoreettisen raamin kirjalle tuo marxistiseen tutkimusperinteeseen nojaavat ajatukset maasta ja sen sosiaalisista, poliittisista ja taloudellisista ulottuvuuksista. Keskiössä on maanomistus ja maa taloudellisenä instrumenttina.

Teos jakautuu kolmeen osaan, joista ensimmäinen keskittyy poliittis-ekonomisen näkökulman avaamiseen vuokran, hyödykkeistämisen ja finansialisaation käsitteiden avulla. Toinen osa puolestaan tuo nämä pohdinnat nykypäivään ja konkreettisempiin kysymyksiin globalisoituneista pääomavirroista, spekulatiivisesta kiin-

teistökehityksestä ja julkisen omaisuuden yksityistämistä. Kolmas osa taas alleviivaa maan erityislaatuista luonnetta elämän kanvaasina, jonka huomioimatta jättäminen olisi maankamaralla asuvien ihmisten ylenkatsomista. Yhdessä nämä osat mahdollistavat maan hahmottamisen kokonaisvaltaisempaan elementtiinä. Kirjan artikkelit kertovat, miten julkinen sektori, yksityinen sektori, yhteisöt ja yksityishenkilöt suhtautuvat ja suhteutuvat maahan.

Avauskappaleena toimivassa artikkelissa Haila hahmottelee maan muuttumista fiktiiviseksi pääomaksi, mikä kannustaa maanomistajia vuokran maksimointiin. Maan omistamisen mahdollistaman monopoliaseman avulla vuokrien maksimointi taas johtaa vuokrien erojen kasvuun ja siten alueiden eriytymiseen. Yhtenä ilmiön avaintekijänä Haila pitää julkista sektoria. Kappaleesta tekee erityisen mielenkiintoisen se, että tapausesimerkkinä on 1980-luvun Helsinki. Alkuperäisesti vuonna 1988 julkaistu artikkeli on nyt vuonna 2023 luettuna miltei pahaenteinen kuvaus nousukaudesta, joka tulisi päättymään seuraavan vuosikymmenen alussa.

Kirjan toisen osan lopussa Hailalta on myös toinen artikkeli, jossa hän nostaa maanarvon ja kiinteistömarkkinat sekä niiden interventionistisen sääntelyn yhtenä kaupunkien keskeisistä menestystekijöistä. Hän käyttää esimerkkeinä Hong Kongia ja Singaporea, jotka kaikessa mielenkiintoisuudessaan ovat kuitenkin erityislaatuisia kaupunkivaltioita, mikä lukijan on hyvä muistaa.

Hailan artikkeleiden lisäksi kansion väliin mahtuu monta muutakin mielenkiintoista artikkelia. Brett Christophersin kappale esittää kuuluisan amerikkalaisen sijoitusyhtiön Blackstonen liiketoiminnan sellaisena, joka välttelee riskejä, mikä on vastoin yleistä mielikuvaa yksityisestä sektorista riskisijoittajana. Christophersin mukaan Suomessakin toimiva yhtiö hyödyntää monimutkaista yhtiörakennetta välttääkseen vastuuta. Jossain määrin on kuitenkin väistämätöntä, että talouden kansainvälistymisen seurauksena on yhtiörakenteiden kerrostuminen. Kappaleesta jääkin hieman tulkinnanvaraiseksi, mihin raja vedetään. Milloin yhtiörakenne on liian monimutkainen ja milloin ei?

John West taas keskittyy kappaleessaan hylättyjen kiinteistöjen huutokauppaamisen maailmaan Indianassa, Yhdysvalloissa. Hän esittää paikalliset maapankit mahdollisuutena estää finansialisaatiota, joka vieraannuttaa omistajan omistuksesta. Suomalaisesta näkökulmasta maapankit voivat kuitenkin tuntua hieman tarpeettomilta, koska kunnat ovat jo pitkään toimineet tavallaan maapankkeina. Toki kuntien maapolitiikka voi muuttua ja ehkäpä onkin muuttunut viime vuosina, mutta Westin tapausesimerkki heijastaa amerikkalaista epäluottamusta instituutioihin, minkä vuoksi vertaaminen Suomeen voi olla ontuvaa.

Maan ja sen institutionaalisten raamien merkityksestä niin sosiaaliseen kuin fyysiseen ympäristöön puhuttelee Haoxuan San ja Jani Vuolteenahon artikkeli. Heidän mukaansa Kiinan lähihistorian suuret muutokset ovat vaikuttaneet merkittävästi eri ihmisryhmien mah-

dollisuuksiin kerryttää varallisuutta, koska ensisijainen varallisuuden lähde on oma asunto ja maa, johon se kytkeytyy. Varallisuuserot saattavat voimistaa luokkeroja enemmän kuin tuloerot, mutta ajallisesti prosessi on pidempi. Suomalaisena jääkin väistämättä pohtimaan, pitäisikö täkäläistä keskustelua sosiaalisesta erilaistumisesta päivittää ja siirtää painopistettä varallisuuden puolelle varsinkin, kun huomioidaan asuntojen hintaerot eri alueiden välillä.

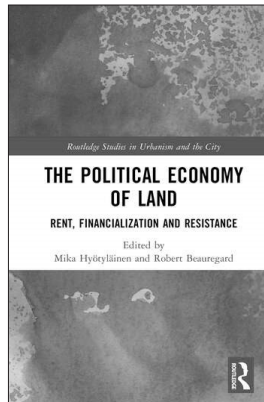
Lisää resonanssia Suomeen tuo Maiko Nishin artikkeli Japanin tyhjenevän maaseudun maanomistusten uudelleenjärjestelystä. Hänen mukaansa omistusten muutokset heijastuivat paikallisten oikeuksiin hallita ja hyödyntää maata maatalousmaapankin myötä. Maapankkiin kuuluvat säilyttivät oikeuden myydä tai vuokrata maan eteenpäin, mutta menettivät oikeuden itsenäisesti päättää maankäytöstä. Nishin mukaan muutokset lannistivat osan maanviljelijöistä ja irrotti oikeuksia toisistaan aiheuttaen lopulta omistusten keskittymistä. Artikkelikin hyvä muistutus siitä, että maa ja maanomaisuus käsittää paljon muutakin kuin taajamat ja kaupungit. Suomesakin maaseudun tyhjeneminen on saanut vuosien saatossa paljon palstatilaa ja ehkä olisikin syytä pureutua sen seurauksiin niin maanomistuksille kuin ihmisten oikeuksille.

Kirjan lopussa Mika Hyötyläinen palaa Suomeen artikkelissaan, jossa hän kertoo Helsingin Suvilahden skeittipuiston vaiheita paikallisen yhteisön näkökulmasta. Hän esittää skeittipuiston kaksijakoisen luonteen yhteisöllisyyttä luovana sekä imagollisena vetonaulana, joka on syntynyt paikallisten toiminnasta, mutta josta nauttivat viime kädessä maan taloudellisen arvon kasvusta hyötyvät toimijat. Erittäin spesifistä esimerkistä kuoriutuukin ytimekäs kommentaari keskustelulle oikeudesta kaupunkiin. Kappaleen myötä ympyrä sulkeutuu vertautuen Anne

Hailan avausartikkeliin Helsingistä 1980-luvulla jättäen lukijan mietiskelemään, onko tarina kuitenkin vanha ja vain kertoja vaihtuu.

Kolmeen eri osaan (hyödykkeistäminen, kiinteistömarkkinat, sosiaaliset suhteet) kuuluu kaikkiin useampi artikkeli, mutta kirjan nimen ja erityisesti sen alaotsikon mukaisesti teos on mahdollista kiteyttää kolmeen artikkeliin vuokrasta, finansialisaatiosta ja vastarinnasta. Mielestäni näitä teemoja heijastavat parhaiten luvut 1, 4 ja 12 eli Hailan avausartikkeli vuokrasta ja hyödykkeistämisestä, Christophersin teksti Blackstonesta ja Hyötyläisen artikkeli Suvilahden skeittipuistosta. Nämä kappaleet osoittavat maan rakenteellisen ja institutionaalisen luonteen sekä monimutkaistuneen todellisuuden.

Teos pitääkin sisällään paljon hyvin mielenkiintoisia tapauksia, jotka teorioiden valossa mahdollistavat filosofiset pohdinnat taloudellisesta kasvusta ja oikeudenmukaisuudesta. Anne Hailan muistoa kunnioittaen koottu teos kiinnostavilla tapausesimerkeillä höystettynä tarjoaisi oivan mahdollisuuden tieteen popularisointiin laajemmalle yleisölle, mutta teoreettisesti latautuneen kirjan lukeminen voi osoittautua asiaan perehtymättömäl-

le aavistuksen liian vaikeaksi. Tapausesimerkkien kirjoittaminen vaatii lukijalta kirjan artikkeleiden kontekstien huomiointia lisäksi aktiivista pohdintaa lukijan omasta perspektiivistä ja eri artikkeleiden huomioiden merkityksistä sekä painoarvoista esimerkiksi suomalaiselle yhteiskunnalle. Kirja onkin kuin harvapiikkinen kampa, jonka artikkelit kuin piikit, yhdistyvät toisiinsa makrotason muutosten kautta.

Suomessa vähemmälle huomiolle jäänyttä aihetta käsittelevä kirja onnistuu yhdistämään abstraktimmat teorit ja konkreettiset tapahtumat herättäen lukijan pohtimaan itsestään selvinä pidettyjen paradigmojen luonnetta perustavanlaatuisesti. Maan omistamisen lähtökohtaisesta filosofisesta ongelmallisuudesta maan arvon mielivaltaiseen määrittelyyn sekä näiden aiheuttamien lieveilmiöiden yhdistäminen maan merkitykseen

sosiaalisten verkostojen kenttänä rakentaa kafkamaisen kuvan nykymaailmasta, jossa pääoma sekä sitä ympäröivät alati monimutkaistuvat rakenteet alkavat saada ajoittain absurdeja muotoja. Ilman kirjan esittämää näkökulmaa monet ajankohtaiset keskustelut muun muassa asumisesta, asuntotuotannosta, kaupunkien elävöittämisestä, kiinteistökehityksestä ja myös luonnon suojelesta jäävät väistämättä vaillinaisiksi. Teos ei it sessään esitä mitään uutta ja mullistavaa tieteellistä läpimurtoa, vaan enemmänkin tuo poliittais-ekonomisen näkökulman maasta takaisin keskusteluun.

JUHO KAUPPI

Geotieteiden ja maantieteen osasto,
Helsingin yliopisto

Kattava perusteos kestävyystieteestä

HALONEN, TARJA; KORHONEN-KURKI, KAISA; NIEMELÄ, JARI & PIETIKÄINEN, JANNA (2022) *Kestävyys avaimet – Kestävyystieteen keinoin ihmisen ja luonnon yhteiseloon*, 326 s. Gaudeamus, Helsinki.

Kestävyys on teemana kaikkien huulilla, ja se kytkeytyy vahvasti maantieteen tutkimukseen ja opetukseen. YK:n toimintaohjelma Agenda 2030 ja sen kestävä kehityksen tavoitteet koskevat koko maailmaa ja ovat läsnä maantieteilijöiden työssä ja arjessa monin eri tavoin. Mutta mitä on kestävyystiede ja millaisista lähtökohdista kestävyystieteen tutkimusta tehdään? *Kestävyys avaimet* on vertaisarvioitu kirja, joka pureutuu kestävyystieteen perusteisiin kattavan ja nimekkään asiantuntijajoukon saattelemana. Tässä tekstissä käyn läpi ja nostan esille kirjassa esiteltyjä teemoja, ja peilaan niitä kestävyyttä tutkimuksessa ja opetuksessa käsittelevän maantieteilijän näkökulmasta käsin.

Heti kirjan johdannossa korostetaan, ettei kirja pyri kuvaamaan kestävyysongelmia, kuten ilmastonmuutosta ja sen etenemistä, eikä yksittäisiä luonnon tai ihmisen järjestelmiä, joilla on merkitystä kestävä tulevaisuuden rakentamisessa, kuten koulujärjestelmää. Sen sijaan kirjassa esitellään kestävyystiedettä. Se on tieteenalana suhteellisen uusi ja kirjoittajien omin sanoin (s. 12): ”ongelma- ja ilmiölähtöinen, tieteidenvälinen ja ratkaisuhakuinen tutkimuskokonaisuus. Kestävyystieteen lähtökohtana on yhteiskunnan ja ympäristön vuorovaikutuksen ymmärtäminen kokonaisvaltaisesta, koko järjestelmää koskevasta tutkimusnäkökulmasta”. Tämä on mielestäni toimiva rajaus ja samalla korostaa kestävyystieteen eroa kestävyys tilaa arvioivasta tutkimuksesta, joka koh-

distuu esimerkiksi johonkin kestävyys ulottuvuuteen (Soini 2017). Toisaalta olisi ollut mielenkiintoista lukea kirjan sivuilta pohdintaa siitä, millainen on kestävyystieteen suhde muihin tieteenaloihin, joissa tehdään kestävyys liittyvää tutkimusta. Nyt tätä aihetta ei juuri-kaan käsitelty.

Kirjan ydinviesti on, että kestävyystiede tutkii ihmisen ja luonnon vuorovaikutukseen eli sosioekologisiin järjestelmiin liittyviä ilmiöitä, ongelmia ja käytäntöjä. Kestävyystiede myös pyrkii tutkimuksen keinoin vauhdittamaan kestävyysmuutosta ja kartoittamaan erilaisia hyvän, kestävä elämän tulevaisuuskuvia ja polkuja, joita pitkin niihin voidaan päästä. Kestävyystieteen luonne on hyvin monialainen, ja myös sen tutkimuskohde – kestävyys – on itsessään viheliäinen (*wicked*) kysymys. Kestävyyskysymykset ovat erittäin monitahoisia, ja kestävyys liittyvät järjestelmät, kuten globaali ruokajärjestelmä, ovat mutkikkaita. Yksi muutos järjestelmän osien toiminnassa voi saada erilaisten kehityskulkujen seurauksena suuret mittasuhteet, ja jos yksi kestävyys liittyvä ongelma ratkaistaan, saattaa se poikia uusia, monitahoisia ongelmia. Kirja onnistuu erittäin hyvin tämän monipuolisen ja monimutkaisen ”viheliäisen aselman” esille tuomisessa.

Kestävyys liittyvän tiedon ja ratkaisujen tuottaminen vaatii laajaa tieteiden ja sektoreiden välistä yhteistyötä. Kestävyystieteen poikkitieteellinen luonne ja tieteen rajoja ylittävän tutkimuksen merkitys korostuvat läpi kirjan sivujen. Kirjan lukeneelle on selvää, että eri alojen tutkijoiden lisäksi kestävyystieteessä on mukana kansallaisia, kansalaisjärjestöjä, päätöksentekijöitä, asiantuntijoita ja käytännön toimijoita. Kestävyystieteilijä ei voi istua yksin pimeässä nurkahuoneessa tekemässä omia

